

ΕΚΘΕΣΗ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2008
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.

Ο συγγραφέας αναφέρεται στη λυτρωτική αξία της παράδοσης. Υποστηρίζει, αρχικά, ότι οι Έλληνες πάντοτε αφομοιώνουμε τα διάφορα ρεύματα λόγω της γεωγραφικής μας θέσης, παρά τους δικαιολογημένους φόβους και τις αμφιβολίες μας. Ωστόσο, η πίστη στον εαυτό μας και η προσήλωση στα έργα των προηγούμενων γενιών υπήρξε σωτήρια. Τότε, ο ίδιος συνειδητοποίησε πως η παράδοση δεν είναι μία αξία άχρηστη που δε βοηθάει το σύγχρονο τεχνοκρατικό άνθρωπο και πρέπει να παραμεριστεί. Αντίθετα, πιστεύει πως οι απόψεις αυτές πηγάζουν από την απελπισία του σύγχρονου ανθρώπου για την ίδια την αξία του και αναρωτιέται τι άλλο απομένει αν ακυρώσουμε την αξία αυτή.

B.1 Ο συγγραφέας επισημαίνει ότι ως έθνος διαμορφώσαμε μια παράδοση που σίγουρα περιλαμβάνει και αρνητικά στοιχεία. Απέναντι σ' αυτά διατηρούμε, βέβαια, κριτική στάση και αντικειμενικότητα αποδοκιμάζοντας κάθε παρωχημένο στοιχείο τους. Δεν παρατηρούμε παθητικά και αδιάφορα τα μειονεκτήματα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς' αναγνωρίζουμε την ύπαρξή τους. Παρόλα αυτά, όμως, εμείς πιστεύουμε στον εαυτό μας, στην παράδοση, στον πολιτισμό μας. Είναι το δημιούργημα μας, το στήριγμα μας και χρειάζεται να το περιβάλουμε με εμπιστοσύνη. Διαφορετικά ελλοχεύει ο κίνδυνος να αλλοτριωθούμε και ως άνθρωποι και ως έθνος.

B.2.

α) Ο προσωπικός – βιωματικός χαρακτήρας του στοχαστικού δοκιμίου διαφαίνεται στην παράγραφο 1: «Δεν μένω τυφλός στα ψεγάδια μας στον εαυτό μας», όπου χρησιμοποιεί άενικό πρόσωπο.

Στην παράγραφο 2: «πως δεν μπορεί να βοηθήσει στρατόπεδα συγκεντρώσεως». Εδώ ο δοκιμιογράφος αναφέρει προσωπικές του εμπειρίες και βιώματα.

β) Βασικό χαρακτηριστικό του στοχαστικού δοκιμίου είναι η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας.

Συγκεκριμένα παραδείγματα είναι:

- «σαν καλαμιά στον κάμπο»
- «ένα άχερο στ' αλώνι»
- «αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην κατάσταση του θηρίου»

B.3

- **Οι εφευρέσεις** του 20ού αιώνα αναβάθμισαν το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων.
- **Η εμπειρία** βοηθά τον άνθρωπο να ξεπερνά τις δυσκολίες
- Το ελληνικό έθνος **αμφιταλαντεύεται** ανάμεσα στη γοητεία που ασκεί η Ανατολή και στην επιρροή της τεχνολογικής ανάπτυξης από τη Δύση.

- Το τεχνοκρατικό εκπαιδευτικό σύστημα δε συμβάλλει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων.
- Κλίμα πανικού προκλήθηκε χθες στη Θεσσαλονίκη ύστερα από σεισμική δόνηση 5,7 της κλίμακας Ρίχτερ που σημειώθηκε με επίκεντρο τη λίμνη Βόλβη.

B.4

Δρομολόγιο
Ανακάλυψη
Φιλολόγος
Δοσολογία
Δικομανής

Γ. Αγαπητοί συνδημότες,

Ως εκπρόσωπος των μαθητών του σχολείου μου και με αφορμή τη σημερινή εκδήλωση θα ήθελα να επισημάνω τους παράγοντες απομάκρυνσης των νέων από την παράδοση. Η αμφισβήτηση των παραδοσιακών αξιών είναι ένα φαινόμενο, που ανθεί ιδιαίτερα στην εποχή μας. Οτιδήποτε σχεδόν έχει μεταφερθεί ως συλλογική αξία από το παρελθόν, βρίσκεται στο στόχαστρο της αμφισβήτησης και της κριτικής. Οι σημαντικότεροι εκφραστές αυτής της άρνησης των παραδόσεων είναι οι σύγχρονοι νέοι. Και τα αίτια του φαινομένου θα πρέπει ασφαλώς ν' αναζητηθούν στο σύγχρονο τρόπο ζωής και στην παγκοσμιοποίηση των ιδεών και των τρόπων συμπεριφοράς, τόσο της ατομικής, όσο και της κοινωνικής. Παρόλα αυτά, η παράδοσή μας θα μπορούσε να παίξει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ανανέωση της κοινωνικής μας ζωής, αν βρισκόταν στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών και πολιτιστικών προσανατολισμών μας.

Οι παραδόσεις ενός λαού μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά και εν τέλει καθορίζουν τη συλλογική, ηθική και πολιτιστική του ταυτότητα. Είναι το σύνολο των σκέψεων, των πίστεων, των εθίμων, των διηγήσεων, των γραπτών και διανοητικών μνημείων, που διαδίδονται με το χρόνο και αποτελούν την πνευματική κληρονομιά ενός λαού. Από μια άποψη δηλαδή, διαμορφώνουν τον τρόπο της συμπεριφοράς του, αλλά και τα πρότυπά του. Όμως, η αναλλοίωτη σχεδόν μετάδοσή τους, πολλές φορές καθιστούν δύσκολη την αφομοίωσή τους από τα μέλη μιας κοινωνίας, γιατί δεν ακολουθούν την ίδια εξελικτική πορεία με αυτήν. Έτσι, οι παραδόσεις χάνουν εν μέρει την αξία τους, παρά το ζωντανό τρόπο με τον οποίο μολιάζονται στους κόλπους μιας κοινωνικής ομάδας.

Από το πλαίσιο της γενικότερης αμφισβήτησης, που χαρακτηρίζει τους νέους όλων των εποχών, δε θα ήταν δυνατό να λείψουν και οι παραδοσιακές αξίες. Ειδικότερα σήμερα, οι νέοι έχουν πολύ περισσότερα ερεθίσματα σε σχέση με άλλες εποχές και ο τρόπος ζωής τους είναι πολύ διαφορετικός. Ο κόσμος της πληροφορικής και της τεχνολογίας έχει καταφέρει να παγκοσμιοποιήσει τις ιδέες και τις συλλογικές συμπεριφορές και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν δημιουργήσει μια παγκόσμια κοινή γνώμη. Η ηθική, η αισθητική και τα πρότυπα των νέων καθορίζονται πλέον από τη διαφήμιση και τα τηλεπικοινωνιακά μέσα κυρίως και όχι από τις παραδόσεις των λαών τους. Το παλιό θεωρείται ξεπερασμένο, το καινούργιο θεοποιείται, μέχρι να καταναλωθεί. Η λατρεία της ύλης και του εφήμερου ευδαιμονισμού, σε συνδυασμό με τη χειραφέτηση από ιδανικά

και δύσκολους προβληματισμούς υψώνουν ανυπέρβατα τείχη στις παραδόσεις. Οι αξίες αυτές αμφισβητούνται, διότι τα κοινά σημεία τους με το σύγχρονο τρόπο ζωής είναι ελάχιστα ,έως ανύπαρκτα. Άλλωστε, η απελευθέρωση σε όλους τους τομείς της καθημερινότητας, δημιουργεί- όχι σπάνια- το αίσθημα ότι οι παραδοσιακές αξίες λειτουργούν καταπιεστικά και περιορίζουν τους νέους της εποχής μας, γιατί πρεσβεύουν έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο ζωής.

Ωστόσο, η τάση να αμφισβητούνται οι παραδοσιακές αξίες πηγάζει και από την ίδια την ποιότητά τους σε ορισμένες περιπτώσεις. Κάποιες παρωχημένες και αντιδραστικές ιδέες που καλλιεργούνται από τους ακραιφνείς υπερασπιστές των παραδόσεων, οδηγούν αναπόφευκτα στην οπισθοδρόμηση και στο συντηρητισμό. Πολλά είναι τα έθιμα που καλλιεργούν εθνικιστικές εξάρσεις και περιορίζουν ως ένα βαθμό με τις διδαχές τους την ελεύθερη βούληση, κυρίως των νέων. Οι περιπτώσεις αυτές δεν αποτελούν σίγουρα τον κανόνα, αλλά επηρεάζουν αρκετά τη στάση των νέων απέναντί τους.

Παρόλη όμως την άρνηση και αμφισβήτηση, οι παραδόσεις θα μπορούσαν ν' ανανεώσουν σημαντικά τη ζωή μιας κοινωνίας. Η διαχρονική ισχύς τους και το γεγονός ότι παραμένουν ζωντανές ,καταδεικνύουν τη μεγάλη αξία τους. Η καλλιέργειά τους από το σχολικό περιβάλλον και η εναρμόνισή τους με το σύγχρονο τρόπο σκέψης και πρακτικής συμπεριφοράς είναι, ίσως, οι σημαντικότεροι τρόποι, με τους οποίους θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανανέωση της ζωής μας. Το σχολείο θα πρέπει να γίνει το λίκνο των παραδόσεων, ο χώρος προάσπισης και συστηματικής καλλιέργειας των αξιών τους. Ταυτόχρονα, η πνευματική ηγεσία οφείλει ν' αναλάβει το έργο της ανάδειξης της ομορφιάς και της γοητείας τους και να αποδείξει την ιστορική τους συνέχεια. Επιπλέον, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πρέπει να εμπλουτίσουν τα προγράμματά τους με προσιτές εκπομπές παραδοσιακού περιεχομένου και το υπουργείο πολιτισμού να αναλάβει τη διοργάνωση ανάλογων εκδηλώσεων. Τότε, θα επέλθει η ανανέωση, γιατί οι άνθρωποι θα ξεφύγουν από την απομόνωση, θα αυξήσουν τα ενδιαφέροντά τους και θα βελτιώσουν την ποιότητα της ηθικής, της συμπεριφοράς και της εν γένει κουλτούρας τους. Οι παραδόσεις είναι αναπόσπαστο μέρος της ιστορίας μιας κοινωνίας ή ενός λαού κι επομένως διδάσκουν και υποστηρίζουν την πρόοδο και το μέλλον.

Εξάλλου, δεν είναι λίγες οι παραδοσιακές αξίες, που παραμένουν και σήμερα ζωντανές και μάλιστα με τη βοήθεια των νέων ανθρώπων. Αυτό αποδεικνύεται από την αυξανόμενη επαφή τους με τη μουσική παράδοση και τη συμμετοχή τους σε πανηγύρια κι έθιμα, τα οποία συχνότατα εμποτίζονται από τις δημιουργικές ιδέες τους. Άλλωστε, οι περισσότεροι νέοι σήμερα μεγαλώνουν σ' ένα οικογενειακό περιβάλλον, του οποίου τα μέλη διατηρούν ακόμη την επαφή τους με ένα μεγάλο κομμάτι των παραδόσεων. Δεν είναι τυχαίο επίσης, ότι οι μεγάλες πόλεις αδειάζουν στη διάρκεια των γιορτών των Χριστουγέννων και του Πάσχα. Οι περισσότεροι προσπαθούν να συνδυάσουν την επιστροφή στη φύση και στο χωριό με την απόλαυση και τη ζεστασιά που προσφέρει ο παραδοσιακός εορτασμός τους.

Στο σύγχρονο κόσμο της υποβάθμισης των αξιών και των μεγάλων ιδανικών οι παραδόσεις εύκολα γίνονται αντικείμενο αμφισβήτησης, κυρίως από τους νέους. Τα ήθη που προβάλλουν -απόσταγμα πολυετών, συλλογικών εμπειριών-σπάνια αντικατοπτρίζουν το σύγχρονο τρόπο ζωής και σχετίζονται άμεσα με τους επίκαιρους προβληματισμούς. Ωστόσο, ολοένα και περισσότερο οι παραδοσιακές

αξίες αναδεικνύονται ως θεμέλια μιας κοινωνίας και λειτουργούν ως ανανεωτές της. Η παιδεία, οι τέχνες, τα γράμματα, οι ηθικές κατευθύνσεις του σήμερα ,αναγνωρίζουν τις επιδράσεις τους στην παράδοση. Οι πνευματικοί ηγέτες επομένως, οφείλουν να τις προσαρμόσουν στα σύγχρονα δεδομένα και να συμβάλουν στην αποδοχή τους από τους νέους.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας
(ενδεικτική ανάπτυξη του θέματος)

Γ. Πρόλογος

Αγαπητοί συνδημότες,

η διαμόρφωση ενός παγκόσμιου πολιτισμού με τους κανόνες που θέτουν οι ισχυροί του πλανήτη είναι γνωστό ότι θέτει σε κίνδυνο τους εθνικούς πολιτισμούς και φυσικά και το δικό μας. Το βασικότερο πολιτισμικό μας στοιχείο, που κινδυνεύει άμεσα, είναι βέβαια η παράδοση. Το σύνολο δηλαδή των ηθικών- πνευματικών- πολιτιστικών επιτευγμάτων που κληρονομήσαμε από τους προγόνους μας. Το σύνολο των αξιών, των αντιλήψεων, της κουλτούρας, των τρόπων ζωής του λαού μας που μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά. Προστατεύοντας μάλιστα την παράδοση μας προβάλλουμε ισχυρή αντίσταση στην πολιτισμική ισοπέδωση που επιχειρείται. Να λοιπόν το χρέος μας. Αρκεί να συνειδητοποιήσουμε ότι πράγματι η παράδοση της χώρας μας κινδυνεύει.

Αίτια απομάκρυνσης των νέων από την παράδοση

1. **Παγκοσμιοποίηση:** αλληλεπίδραση λαών, πολιτισμικός ιμπεριαλισμός, οι ασθενέστεροι λαοί χάνουν την πολιτιστική τους φυσιογνωμία.
2. **Εκβιομηχάνιση ζωής:** τυποποίηση, ομοιομορφία, μηχανοποίηση σκέψης και ζωής.
3. **Τεχνοκρατία:** στυγνή λογική, ψυχρός υπολογισμός, εκλογίκευση πάντων. Ασύμβατα με την παράδοση που έχει κυρίως ηθικό και πνευματικό χαρακτήρα.
4. **Σύμπλεγμα κατωτερότητας** -> Ξενομανία: άκριτη υιοθέτηση των ξενικών στοιχείων και περιθωριοποίηση των παραδοσιακών. Πνεύμα αναθεωρητισμού -> το παλιό = αναχρονιστικό, συντηρητικό, οπισθοδρομικό.
5. **Ο ρόλος των ΜΜΕ:** βομβαρδίζουν τον νέο με ξενικά πρότυπα, υλιστικά, καταναλωτικά, που διαβρώνουν τη συνείδηση του.
6. **Αστικοποίηση:** ιλιγγιώδεις ρυθμοί, υπερβολική συσσώρευση ανθρώπων, ανωνυμία, αποξένωση, μαζοποίηση, απώλεια προσωπικής ταυτότητας, απώλεια παραδοσιακών στοιχείων, προσπάθεια των εσωτερικών μεταναστών να αποβάλουν την ταυτότητα του επαρχιώτη.
7. **Παιδεία:** Οικογένεια -> δεν μετάγγισε τις παραδοσιακές αξίες.
Εκπαίδευση -> έλαβε τεχνοκρατικό χαρακτήρα και αδιαφόρησε για τη διατήρηση της παράδοσης.

1. Τρόποι επανασύνδεσης – ορθή στάση

A. Όχι στην άκριτη προσκόλληση στο παρελθόν γιατί:

- > συντηρητισμός / οπισθοδρόμηση
- > προγονολατρία / αδυναμία εκσυγχρονισμού

B. Όχι στην άκριτη απόρριψη της παράδοσης γιατί:

- > απώλεια εθνικής ταυτότητας
- > απώλεια πολιτισμικής φυσιογνωμίας
- > αδυναμία διδαχής από το παρελθόν
- > προοδοπληξία

Γ. Κριτική στάση:

- > αφομοίωση των γόνιμων στοιχείων
- > τα νεκρά στοιχεία αντιμετωπίζονται με σεβασμό ως μουσειακά είδη

Πώς λειτουργεί σωστά η παράδοση;

α. Όταν την αντιμετωπίζουμε με σεβασμό, με στόχο όχι τους τύπους, αλλά τη δημιουργική της υπόσταση.

β. Όταν την αντιλαμβανόμαστε όχι στατικά, αλλά ως ζωντανό στοιχείο, με παλμό.

γ. Όταν τη μελετάμε μέσα στην εποχή της και αναζητούμε τις γενεσιουργές σχέσεις της, ώστε να κατανοήσουμε τις σχέσεις του παρόντος και του μέλλοντος.

2. Χρέος φορέων αγωγής

Οικογένεια -> διατήρηση των παραδοσιακών αξιών στους κόλπους της.

Εκπαίδευση -> έμφαση στην ανθρωπιστική παιδεία, ιστορία, τέχνη / εκδηλώσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο, εναρμονισμένες με τη σύγχρονη τεχνολογία.

MME -> προβολή στοιχείων της παράδοσης / μείωση προβολής των αλλοτριωτικών ξενικών προτύπων.

Πνευματικοί άνθρωποι -> επισήμανση των κινδύνων / κατάδειξη της αξίας της παράδοσης.

Επίλογος

Θα κλείσω με τα λόγια του Ν. Καζαντζάκη, λόγια που οφείλουμε να θυμόμαστε, κυρίως εμείς οι νέοι, για να φανούμε άξιοι συνεχιστές των προγόνων μας: «Το πρώτο σου χρέος», έλεγε ο μεγάλος Κρητικός «εκτελώντας τη θητεία σου στη ράτσα είναι να νιώσεις μέσα σου όλους τους προγόνους. Το δεύτερο, να φωτίσεις την ορμή τους και να συνεχίσεις το έργο τους. Το τρίτο σου χρέος, να παραδώσεις στο γιο τη μεγάλη εντολή να σε ξεπεράσει...»

*Σας ευχαριστώ που με ακούσατε
(Ενδεικτική ανάπτυξη του θέματος)*